

Maria Sveland har gjort upp med Örebro

Marta El-Masri Gamla barndomshemmet. Här bodde Maria i tio år med familjen.

Marta El-Masri Bronsskulpturen "Ung pojke" av Lennart Källström fascinerar Maria Sveland.

Marta El-Masri Nya konditoriet firar 100-års jubileum om några månader.

Marta El-Masri På dagiset Sidensvansen tillbringade Maria sex lyckliga år.

Marta El-Masri Maria Sveland återvänder Örebro och ser tillbaka på sin uppväxt.

Marta El-Masri Maria önskade ofta att föräldrarna var kristna, kompisarnas frikyrkliga föräldrar verkade så lyckliga.

Bild 1

När författaren Maria Sveland återvänder till sin barndoms Örebro minns hon uppväxten som inspirerade henne att skriva den uppmärksammade boken "Bitterfittan". DN:s Ingrid Carlberg följde med på resan.

LÄS TIDIGARE ARTIKLAR

[Carl-Johan kommer hem](#)

[Fredrick på hemmaplan](#)

Vi ska driva runt i Örebro, har Maria Sveland sagt. Det vill säga så där som hon själv gjorde på åttiotalet, när

tonårstristessen slog till och hon på allvar trodde att Örebro skulle kväva henne.

Vi ska gå runt i hennes kvarter och prata om vad som gjorde att hon blev just den hon är: Maria Sveland, journalisten och författaren som brinner för att kritisera äktenskapet, kärnfamiljen och det ojämslida lyckohyckleri hon tycker döljer sig bakom dess fasader.

För två år sedan kom hennes bok "Bitterfittan" och nu i sommar sänder radions P 1 nya avsnitt av "Heliga familjen", dokumentärserien som förra sommaren fick KD-ledaren Göran Hågglund att ifrågasätta licensmedlens användning.

Maria Sveland möter i randig sommarklänning och paraply, just hemkommen från sjutton uppfriskande, lata semesterdagar i ett hyrt hus på ön Kythnos i Grekland. Där har hon badat och badat med maken Olof Hanson och sönerna Leo, sex år, och Max, tre år. Hennes egen kärnfamilj.

– Efter "Bitterfittan" händer det att folk kommer fram och frågar hur det är nu, efter skilsmässan. De blir så förbryllade när de hör att vi fortfarande är gifta och har det ganska bra. Att Olof gillar boken och tycker att den är viktig, berättar Maria.

"Hur kan hon ge sig på kärnfamiljen som är gift själv?" kan man få höra. Men jag står gärna för den dubbelheten, att kritisera äktenskapets ojämslida strukturer även om jag är gift. Olof och jag har skojar om att vi borde skilja oss av principiella skäl, att vi borde skriva till alla våra vänner – "kom och fira kärleken, vi skiljer oss". Och så fortsätta leva ihop ...

Vi promenerar genom centrum, förbi slottet och in bland a-lagarnas bänkar. Maria säger att hon har lovat sig själv att inte vara för Stockholmsnegativ. För sanningen är ju att hon numera tycker rätt bra om Örebro, som hon flydde från omedelbart efter gymnasiet. Hon åker hem ganska ofta och hälsar på både sina och Olofs föräldrar.

– Men i början fick jag pirr i magen så fort tåget närmade sig stationen. Då kom tvångstankarna om att jag skulle köpa en villa och flytta tillbaka och brrr ... Lika mycket som man måste göra upp med sina föräldrar måste man nog göra upp med sin hemstad.

En liten gångbro tar oss över Svartån. Maria Sveland sneglar skeptiskt på det mörka vattnet. Hon fnissar lite.

– Jag tycker det är så intressant. Alla säger att det är fint att Örebro har en å, att det finns vatten i stan. Men det här vattnet ser ju så jäkla förgiftat ut, nästan bajsbrunt.

Några minuter senare är vi framme i Stadsparken, enligt Maria Sveland stadens stolthet och hennes egen absoluta Örebrofavorit. En "vacker och ickekommersiell offentlig miljö där alla kan hänga och vara". På en skylt ser vi att Stadsparken i Örebro 2004 utnämndes till Sveriges vackraste park och 2006 till Europas femte vackraste park.

– Stadsparken var mitt andra hem. Vi bodde så nära, och så länge jag kan minnas har jag varit här, lekt som barn, hängt som tonåring. Och den här statyn har stått här i alla år, säger Maria förtjust och pekar på bronsskulpturen "Ung pojke" av Lennart Källström som dyker upp mellan välputsade blomrabatter och idegranshäckar.

Hon går fram och känner på honom.

– Jag tyckte alltid det var så spännande att peta honom på snoppen. När jag var liten brukade jag klättra upp och sitta och pillra där. Jag tyckte det var fantastiskt att det fanns nakna pojkar som stod staty.

Vips har hon gjort det igen.

– Så här!

Radhusområdet Skebäck "på öster" i Örebro är röda huslängor och små fyrkantiga gräsmattor. Den som läst "Bitterfittan" vet att huvudpersonen Sara växte upp i en snarlikt miljö, om än fiktivt placerad i Västerås.

– Vad fint de har, mycket finare än vi hade, säger Maria när vi stannar till vid radhuset där hon bodde i tio år med sin mamma, läkarsekreteraren Margareta, och pappa Urban, egenföretagaren i isoleringsbranschen, samt sina två yngre syskon.

Maria Svelands skildring av Saras uppväxt, av den kärnfamilj som formade "Bitterfittan", innehåller så mycket smärta att jag måste fråga hur det känns att vara tillbaka på Norensbergsgatan.

Hon betonar igen att "Bitterfittan" inte är en självbiografi, men visst är det mycket som stämmer, och hon visar oss var de fula plastmöblerna stod, där grannfrun och mamma satt så ofta även i verkligheten, där det var läsk och chips och ett glas vin och barnen sprang in och ut.

Men hon säger att hon får positiva vibbar av att se Skebäck igen, skön nostalgi. Hon minns en trygghet och jätteroliga lekar och att alla dörrar stod öppna. Alla kände alla.

En lycklig kärnfamiljskänsla?

– Nja, det är väl att ta i. Men familjen kändes så mycket större än mamma och pappa, om nu de bråkade. Det fanns så många andra vuxna. Jag var väldigt trygg trots att min egen familj inte var det.

– När man är barn är det läskigaste som finns när föräldrarna bråkar. Man tar åt sig så otroligt mycket.

Vi pratar om Örebro på åttiotalet. Maria beskriver staden ungefär som hon beskriver Skebäck, som medelklass och just

tryggt. Pusselbiten frikyrkan måste också in. Hennes Örebro var väldigt frireligiöst, och kanske därför en lite "snäll och töntig" stad, där det värsta man kunde göra var att sticka ut.

Precis som bokens Sara drömde även Maria om att hennes föräldrar skulle bli kristna, för att hon tyckte att hennes kompisars frikyrkliga föräldrar verkade så lyckliga.

– Min familj var nog rätt typisk. Halvt om halvt olycklig med en könsstereotyp arbetsfördelning. Det där kände jag i magen - ganska tidigt. Jag tyckte det var så konstigt att mamma aldrig kunde sitta och titta på en film, att hon alltid skulle duka av - eller förbereda någon middag, att hon alltid var så stressad. Men det tog ett tag innan jag förstod varför och formulerade det för mig. Hon var ju ensam om allting.

Det ligger en kvarglömd fotboll på asfaltsgården utanför det sommartömnda dagiset Sidensvansen i samma del av stan. Maria kuper händerna och kikar in på avdelningen Snigeln, där en Alfonsgubbe i papp hänger från taket.

På Sidensvansen började Maria Sveland redan 1975, när hon var sex månader. Här tillbringade hon nio-tio timmar om dagen i sex år. Lämning halv sju och hämtning halv fem.

– Det ser precis likadant ut! Jag älskade dagis! utbrister Maria lyckligt.

Hon bubblar nästan över när hon berättar om sin dagisidyll i svensk barnomsorgs verkliga högkonjunktur, med personal som hade visioner och dessutom fick resurser att förverkliga dem.

Mattanter som bakade bröd på morgnarna och dagisfröknar som kunde ta barnen på utflykter med övernattnin, som satsade på bildning och språk och hade tid att läsa de böcker barn som Maria inte stötte på hemma.

Vi har snuddat vid den gåtan tidigare under promenaden. Maria Sveland beskriver sin uppväxtmiljö som ordkarg och icke-intellektuell. Disneyhäften med stora bilder och lite text är allt hon kommer ihåg av litteratur hemma. Ändå blev hon journalist och författare.

– **Dagis har betytt jättemycket** för mig, att bli bekräftad av andra vuxna som tyckte om mig. Jag blev nog en både tryggare och gladare person av det. Jag fick tillgång till en annan värld, där man läste sagor till exempel. Dagis och skolan förklarar mycket av klassresan jag gjorde, att jag utbildade mig.

– Jag tror verkligen att dagis kan rädda liv. Därför blir jag så förbannad när man inför en politik nu som går ut på att man ska tillbaka och stänga in barnen i familjen igen.

Hon kan inte låta bli att titta in i de tomma lokalerna en gång till. Förtjust läser hon högt från en lapp på väggen:

– **"Låt inte barnen** betala krisen." Tänk, de är fortfarande politiska!

På Nya konditoriet mitt i stan står den gamla soffan kvar. Fiket har hundraårsjubileum om några månader. Röda soffan, hallongrottor och kaffe "tills vi blev darriga" var vad som gällde i tonåren, när den allt mer uttråkade Maria inte hängde i Stadsparken. Äldre pojkvänner med egen lägenhet blev ett sätt att nästan flytta hemifrån.

Så småningom skilde sig föräldrarna.

– De sista åren var fruktansvärda. Jag var skoltrött och längtade bara bort från Örebro. Betyget sjönk som en sten. Så fort jag kunde drog jag till Stockholm.

Maria ögnar kakutbudet, men vi bestämmer oss för att äta en riktig lunch på andra sidan gatan i stället, innan hon ska tillbaka till Olof och barnen som hälsar på farmor. Olof är två år äldre och ironiskt nog också från Örebro, fast de träffades i Stockholm för fjorton år sen. I tunnelbanan, av alla platser.

– Vi bodde vid samma station och stötte hela tiden ihop. Till slut bjöd han hem mig på pannkaka och vi blev våldsamt förälskade.

De gifte sig efter bara två år, "lite ogenomtänkt", och började på Dramatiska institutet båda två. Han läste teaterregi och hon radioproduktion. Fem år senare, när sonen Leo föddes, 2002, upptäckte Maria Sveland hur hennes jämställda förhållande obehagligt automatiskt gled över i det mönster som provocerat henne som barn: Mamma sköter allt. Pappa kommer och går.

Utan att det var någons fel.

Hon började förakta allt äktenskapet stod för. I den vreden föddes boken "Bitterfittan".

– Vi måste våga prata mer ärligt om hur vi har det. Jag har ett stort behov av att resa den frågan. Det finns ett sånt hyckleri och sån otrolig tystnad kring kärnfamiljen och parrelationer, säger Maria.

Hur är dagsformen i din egen kärnfamilj i dag?

– Vi kämpar på och det går bättre och bättre för varje år, men vi diskuterar de här sakerna väldigt mycket. Det krävs mycket mer energi att upprätthålla en jämställdhet än att bara falla dit och följa vad en mamma och en pappa förväntas göra. Vi brukar skriva listor över vem som gör vad, så att det blir lika.

Maria Svelands kärnfamilj vill inte vara med i tidningen, så vi skiljs åt vid slottet. Hon kisar mot solen, som glider in och ut

ur molnen, och gissar att det blir Gustavsviksbadet eller Playmo.

Playmo betyder figurer, piratskepp och därmed piratelekar med sönerna. Snabbt påpekar hon att det finns pirattjejer också, att hon känner ett väldigt ansvar för Leo och Max, för deras fostran i socialt ansvar och empati.

– Jag är så himla rädd att de ska bli grabbiga!

Ingrid Carlberg

LÄNKAR I ARTIKELN

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.